

Mnenje Zveze aktivov svetov staršev Slovenije o predlogu Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o osnovni šoli

Zveza aktivov svetov staršev Slovenije (ZASSS) pozdravlja večino predlaganih sprememb in dopolnitev, predvsem 1) vključitev dejavnosti za ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti s samoevalvacijo v Letni delovni načrt, 2) odložitev šolanja tudi med šolskim letom (do 31. oktobra za tekoče leto), 3) ureditev dolžnosti obiskovanja pouka in odgovornost staršev, če otrok izostaja od pouka, 4) izrek vzgojnega opomina za koledarsko in ne šolsko leto, 5) ureditev uporabe učenčevih elektronskih naprav in pregled osebnih predmetov ter 6) določitev odgovornosti staršev.

Za nov obvezni predmet Tehnika in digitalne tehnologije predlagamo, da se ga **uvede** že v obdobju, ko se učenci prvič (intenzivneje) srečujejo z digitalnimi napravami. To je po našem mnenju **že v 5. razredu**, zato se nam zdi uvedba predmeta šele v 7. razredu, ko otroci že lahko privzamejo nekatere slabe prakse s področja teh naprav, prepozna.

Ker pričakujemo, da bosta predmetnik in učni načrt za ta predmet sodobna in bosta zajemala širok nabor osnovnega znanja, ki ga otrok v tem starostnem obdobju in v teh družbenih razmerah rabi za življenje, menimo, da mora biti predmet **več kot 1 uro na teden**, da bo dosežen v predlogu zakona navedeni cilj, tj. osvajanje digitalnih veščin ter ozaveščanje o nevarnostih in pasteh prekomerne uporabe elektronskih naprav.

Glede na to, da uvedba novega predmeta predstavlja (kot izhaja iz obrazložitve predloga zakona) neposreden ukrep na nezadovoljive rezultate, ki jih v mednarodnih primerjavah dosegajo slovenski osnovnošolci, menimo, da bi v izogib dodatnemu padcu oziroma nazadovanju naših učencev na tem področju in upoštevanje hiter napredek na področju digitalnih kompetenc, **moral pristojni strokovni svet predmetnik in učni načrt sprejeti veliko prej kot 31. decembra 2027, da bi se pouk tega predmeta začel izvajati čim prej, ne pa šele s šolskim letom 2028/2029.**

Ne strinjamo pa se s predlagano ukinitvijo vzgojnega načrta šole kot samostojnega dokumenta (14. člen predloga zakona, ki črta 60.d člen Zosn) in vključitvijo vsebine vzgojne dejavnosti v letni delovni načrt (LDN). Čeprav se na prvo žogo sliši predlagana rešitev z vidika debirokratizacije (kot izhaja iz obrazložitve 4. člena predloga) logična in ustrezna, saj vzgojni načrt šole po trenutni ureditvi (60.d člen Zosn) sprejme svet šole na predlog ravnatelja po postopku, kot je določen za letni delovni načrt, menimo, da bi s predlagano spremembo na področju vzgoje več izgubili kot pridobili. Vzgojni načrt šole je dokument, ki ga šola pripravi v sodelovanju s strokovnimi delavci šole, učenci in starši. Dobra praksa nekaterih šol je, da ima v ta namen imenovano celo (delovno) skupino za vzgojni načrt, v kateri so tako predstavniki šole kot staršev (slednje v skupino predlaga svet staršev), ki ne le pripravi vzgojni načrt, ampak ga ob zaznanih novih ali spremenjenih vzgojnih izzivih ter ob sproti evalvaciji spreminja in dopolnjuje. Vzgojni načrt šole je tako po eni strani dinamičen dokument, ki ga šola spreminja glede na svoje izkušnje, po drugi strani pa je njegova vsebina dolgoročna, saj je v večinskem delu, s katerim se določajo cilji, temeljne vrednote in načela vzgojnega delovanja nespremenljiv in zato ni primerljiv z LDN, ki se vsebinsko vsako leto spreminja. Obrazložitev 4. člena predloga zakona, da bo s predlagano spremembo doseženo, da se bo vzgojne dejavnosti ter načrt njihovega izvajanja vsakoletno revidiralo in posodabljal, vsaj v delu, ki se tiče posodabljanja, ne sovпада z naravo vzgojnega načrta, saj se vzgojni načrt, kot rečeno, v praksi ne spreminja vsako leto. Drug vidik je seveda vsakoletno revidiranje izvajanja vzgojnega načrta, ki pa je zagotovljeno s poročanjem ravnatelja najmanj enkrat letno svetu staršev in svetu šole ter s tem, da je poročilo sestavni del letne samoevalvacije šole. Čeprav veljavni 60.d člen Zosn določa, da svet šole vzgojni

načrt sprejme po postopku, kot je določen za letni delovni načrt, tega ne razumemo na način, da mora svet šole vsako leto do 30. septembra sprejeti vzgojni načrt, čeprav se v preteklem šolskem letu ni spreminjal, ampak je s to določbo predpisan le postopek sprejema vzgojnega načrta, ki je enak sprejemu LDN, tj. svet staršev poda mnenje, svet šole pa ga sprejme.

Vključitev vsebine vzgojne dejavnosti v LDN bi zaradi navedenega po našem mnenju nepotrebno dodatno obremenila že tako zelo obsežen LDN, kar bi lahko pripeljalo celo do tega, da bi nadvse pomembna vzgojna tematika izgubila pomen oziroma bi se ta vsebina izgubila v drugih temah, ki jih ureja LDN. Z vidika (dodatne) krepitve vzgojnega vidika šole menimo, da **mora vzgojni načrt šole ostati samostojen dokument**. Poleg tega trenutna določba ZOsn vsebino vzgojnega načrta razume širše kot predlagana sprememba, saj je v 60.d členu sedaj določeno, da vzgojni načrt vsebuje poleg vzgojnih dejavnosti tudi **oblike vzajemnega sodelovanja šole s starši ter njihovo vključevanje v uresničevanje vzgojnega načrta, kar pa je v predlogu spremembe izpuščeno**. Starši so kot primarni vzgojitelji otroka nujen in nepogrešljiv člen v verigi vzgojnih dejavnosti. S tem, ko predlog zakona to obliko vzajemnega sodelovanja izpušča, ne daje ustreznih smernic na tem področju.

Ker je ZOsn predmet sprememb in dopolnitev, pa bi na tem mestu predlagali, da se vanj vključi tudi opredelitev oziroma vsebina nadstandardnega programa. Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI) določa, da svet staršev predlaga nadstandardni program in daje soglasje k predlogu ravnatelja o nadstandardnih storitvah, ravnatelj oblikuje predlog nadstandardnega programa, učiteljski zbor predlaga uvedbo nadstandardnega programov, svet zavoda pa odloča o uvedbi nadstandardnega programa. Ker ne v ZOFVI ne v ZOsn ni nikjer določeno, kaj je nadstandardni program, je praksa šol, katero vsebino vključijo v predlog nadstandardnega programa, različna. Tako nekatere šole vključujejo v nadstandardni program tudi storitve, ki so po vsebini del obveznega ali razširjenega programa in jih (delno) financirajo starši (npr. jutranje varstvo, šole v naravi), ne vključijo pa npr. storitev, ki niso v učnem načrtu in jih starši ne plačajo (npr. izvajanje šolskega parlamenta). Z vidika poenotenja delovanja šol se nam zdi pomembno, da se to področje uredi na zakonski ravni, zato **predlagamo, da se v 14. členu, ki določa program osnovne šole, doda tudi nadstandardni program**, saj po našem mnenju nadstandardni program obsega vse, česar ne obsega obvezni in razširjeni program, pri tem pa plačilo nadstandardne storitve s strani staršev ni merilo vključitve le-te v nadstandardni program.

Ob odsotnosti (jasne) zakonske opredelitve nadstandardnega programa bo v praksi zaradi različnega razumevanja vsebine nadstandardnega programa lahko prihajalo do dodatnih težav, kot npr. pri izvajanju predlaganega novega drugega odstavka 60.č člena, saj ta določa, da šola izvaja vzgojne dejavnosti za kršitve, storjene v času izvajanja obveznega ali razširjenega programa ali v času drugih dejavnosti, ki so opredeljene z letnim delovnim načrtom. Če šole niso enotne, kaj je vsebina nadstandardnega programa, potem se bo lahko zgodilo, da kakšne (druge, nadstandardne) dejavnosti šole ne bodo vključile v nadstandardni program in s tem v LDN, torej pri teh dejavnostih šola ne bo mogla izvajati vzgojne dejavnosti za kršitve, storjene v času izvajanja nadstandardne storitve.

Ljubljana, 28. 3. 2025

Lara Romih
predsednica ZASSS